

30. Octombrie 2018
La Nr.

Nr. 04-2/19
din

Doamnei Olesia STAMATE
Ministrul Justiției

***Propunere de perfecționare a legislației
în temeiul art. 27 lit. a) din Legea nr. 52 cu privire la Avocatul Poporului***

Potrivit art. 27 lit. a) din Legea nr.52 cu privire la Avocatul Poporului, Ombudsmanul prezintă subiecților cu drept de inițiativă legislativă propuneri și recomandări de perfecționare a legislației în vederea eliminării cauzelor și condițiilor ce creează premise pentru încălcarea drepturilor și libertăților omului.

Propunerea de perfecționare a legislației are ca obiect de reglementare modificarea și completarea Codului de executare în partea ce ține de sancțiunile disciplinare aplicate condamnaților.

În cadrul examinării acestui aspect, Avocatul Poporului a ținut cont de problemele invocate în cererile parvenite de la condamnați, dar și în cadrul vizitelor efectuate în locurile de detenție. Totodată, Avocatul Poporului a solicitat opinia organizațiilor neguvernamentale competente pe marginea acestui subiect.

Aspectele examinate au scopul de perfecționare a prevederilor alin.(10) al art.247 și al art.248¹ din Codul de executare.

Primul aspect se referă la controversa generată de alin.(10) art.247 din Codul de executare: „**Condamnatului izolat disciplinar îi sunt interzise întrevederile, cu excepția vizitelor apărătorului, persoanelor cu calități oficiale prevăzute la art.181 alin.(1) din prezentul cod sau ale reprezentanților diplomați, convorbirile telefonice, procurarea produselor alimentare, primirea coletelor, pachetelor cu provizii și banderolelor.**”

În acest sens, menționăm că conform alin.(1) art.246 din Codul de executare, **izolarea disciplinară, suspendarea dreptului la întrevederi și suspendarea dreptului la colete, pachete cu provizii și banderole** sunt 3 sancțiuni distincte, iar potrivit alin.(3) art.247 din același cod, aplicarea mai multor sancțiuni disciplinare pentru o singură încălcare disciplinară nu se admite.

Ar rezulta că, soluția promovată de legiuitor la alin.(10) art.247 din Codul de executare, exclude dispozițiile alin.(1) art.246 și alin.(3) art.247 din același cod.

Potrivit practicii CtEDO, esențial în aplicarea sancțiunilor disciplinare față de persoanele aflate în detenție este principiul proporționalității, care trebuie privit ca raportul dintre gravitatea faptei și sancțiunea aplicată. Recomandarea Comitetului de

miniștri, din 11 ianuarie 2006 cu privire la Regulile penitenciare europene REC(2006)2 a stabilit că procedurile disciplinare vor constitui mecanisme de ultim resort, iar severitatea oricărei pedepse trebuie să fie proporțională cu gravitatea abaterii.

Conform celui de-al 21-lea Raport general al Comitetului European pentru prevenirea Torturii și Tratatului sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), în timpul încarcerării solitare nu trebuie să existe retrageri automate ale dreptului la vizită, telefoane ori corespondență, sau al accesului la resursele disponibile în mod normal prizonierilor (precum materialele de lectură). De asemenea, regimul trebuie să fie destul de flexibil pentru a permite eliminarea oricăror restricții care nu sunt necesare în cazurile individuale. Pct. 60 lit. b) prevede că prizonierii supuși încarcerării solitare ca sancțiune disciplinară nu trebuie niciodată privați în totalitate de libertate de contactul cu familiile, și orice restricții privind asemenea contacte trebuie impuse numai dacă abaterea are legătură cu aceste contacte.

Analizând prevederile alin.(10) al art.247 din Codul de executare, prin prisma celor expuse supra, menționăm că problema condamnatului izolat disciplinar constă în faptul că, pe lângă sancțiunea principală, îi sunt impuse categoric și cumulativ toate măsurile educative ca sancțiuni suplimentare: lipsa de întrevederi (cu excepțiile vizitelor oficialilor prevăzuți de lege), convorbiri telefonice, procurarea de produse alimentare, primire de colete, pachete cu provizii. În opinia Avocatului Poporului, care este susținută și de Centrul pentru Resurse Juridice din Moldova, acest fapt contravine principiului proporționalității, precum și recomandărilor CPT. Menținerea concomitentă a tuturor acestor restricții nu totdeauna ar putea fi justificată, în special în cazul procurării alimentelor/primirii coletelor sau pachetelor cu provizii, având în vedere circumstanțele în care alimentarea deținuților este insuficientă.

În contextul celor menționate propunem examinarea oportunității substituirii sintagmei „îi sunt interzise” cu sintagma „îi pot fi interzise” din alin.(10) al art.247 din Codul de executare.

Un alt aspect problematic se referă la examinarea plângerilor împotriva deciziei cu privire la aplicarea sancțiunii disciplinare reglementate de prevederile art.248¹ din Codul de executare.

În conformitate cu alin.(2) art.248¹ din Codul de executare: *„Plîngerea împotriva deciziei privind aplicarea sancțiunii disciplinare... nu suspendă executarea sancțiunii disciplinare, cu excepția izolării disciplinare.”*

Reieșind din prevederile menționate rezultă că în cazul depunerii plângerii nu se suspendă sancțiunile disciplinare prevăzute în art.246 din Codul de executare.

Soluția care rezultă din dispoziția legii execuțional penale în vigoare are ca efect executarea sancțiunilor prevăzute de art.246 din Codul de executare, chiar și în cazul anulării acesteia de către instanța de judecată.

Legislația actuală nu prevede un termen clar pentru examinarea și soluționarea de către judecătorul de instrucție a plângerii respective. Din practica judecătorească, uneori asemenea plângeri se examinează și câteva luni. Centrul de Resurse Juridice

din Moldova a constatat în analizele sale că numărul total al judecătorilor de instrucție rămâne unul constant în ultimii zece ani, însă volumul de lucru al acestora a crescut semnificativ. Faptul dat afectează direct posibilitatea examinării calitative și în termene proximale a materialelor și dosarelor ce vizează competența exclusivă a judecătorilor de instrucție.

În speță, acest lucru înseamnă că dacă deținutului i-ar fi aplicată sancțiunea de suspendare a dreptului la întrevăderi (care poate fi de cel mult 3 luni), iar, judecătorul de instrucție examinând cauza tot într-o perioadă de câteva luni, într-un final ar considera că sancțiunea a fost aplicată nejustificat, atunci accesul liber la justiție în realitate ar fi teoretic și iluzoriu pentru deținut. Acesta ar fi în imposibilitatea redresării situației sale, or, el deja și-ar fi executat pe deplin sancțiunea.

În acest context, consider că reglementarea expresă a termenului de examinare a plângerii depuse de condamnat ar fi soluția care ar garanta drepturile deținutului și ar remedia efectele sancțiunii disciplinare impuse abuziv. În caz contrar, persoana afectată ar trebui să aibă acces la alte remedii, cum ar fi, suspendarea sancțiunii odată cu contestarea acesteia, fie acordarea măsurilor compensatorii.

Menționez că Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) impune statelor membre obligații de natură să asigure ca dreptul de acces la justiție să fie înțeles concret și efectiv, nu teoretic și iluzoriu. Cu referire la posibilitatea contestării sancțiunilor aplicate deținuților, CtEDO este conștientă de faptul că este esențial ca statele să păstreze o largă marjă de apreciere în ceea ce privește mijloacele de asigurare a securității și ordinii în contextul dificil al penitenciarelor. Cu toate acestea, justiția nu se poate opri la poarta închisorii și nu există... nici un mandat de a priva persoanele deținute de garanțiile art.6 CEDO (*Ezeh și Connors c. Regatul Unit, 9 octombrie 2003*). Adică, orice restricție impusă deținuților drept sancțiune trebuie să fie susceptibilă de a fi verificată.

De asemenea, cu referire la problema aplicabilității acestui articol reamintesc că anterior Avocatul Poporului a înaintat o recomandare Ministerului Justiției privind excluderea sintagmei „*prin intermediul administrației instituției penitenciare*” din alin.(1) al art.248¹ din Codul de executare. Avocatul Poporului a atras atenția că această sintagmă este una abuzivă și arbitrară, deoarece vine în contradicție cu drepturile fundamentale ale persoanei condamnate la acces liber la justiție și secretul corespondenței. Această sintagmă stabilește un „filtru” care permite instituției penitenciare ca scop și efect, să dețină un control discreționar asupra corespondenței persoanei condamnate, îngrădindu-i dreptul la acces liber la justiție. Ministerul Justiției a susținut recomandarea Avocatului Poporului și a dat asigurări că la modificarea Codului de executare va exclude sintagma respectivă¹. Având în vedere că pînă la moment nu au fost operate aceste modificări considerăm oportun examinarea și acestui aspect.

¹Scrisoarea Ministerului Justiției din 08.04.2016 nr.03/4915

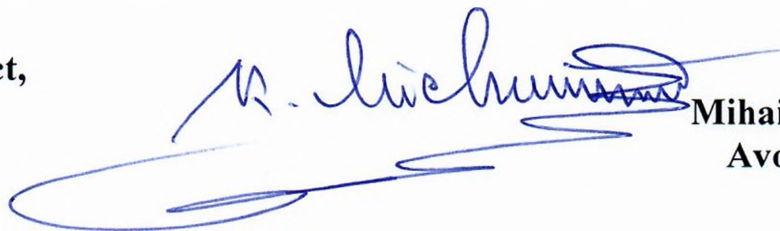
În lumina celor expuse, ținând cont de prevederile art.73 din Constituția Republicii Moldova, în temeiul art. 27 lit. a) din Legea nr.52 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), în scopul eliminării cauzelor și condițiilor ce creează premise pentru încălcarea drepturilor și libertăților omului.

PROPUN:

1. Inițierea procedurii de operare a modificărilor în Codul de executare, și anume:
 - substituirea sintagmei „îi sunt interzise” cu sintagma „îi pot fi interzise” din alin.(10) al art.247 din Codul de executare, fapt ce ar permite aplicarea discreției șefului penitenciarului, reieșind din gravitatea faptei comise, precum și aplicarea alternativă a măsurilor cu caracter educativ în cadrul izolării disciplinare.
 - modificarea prevederilor art.248¹ din Codul de executare prin excluderea sintagmei „prin intermediul administrației instituției penitenciare”.
2. Examinarea oportunității reglementării unui termen clar pentru examinarea de către judecătorul de instrucție a plângerii condamnatului împotriva deciziei privind aplicarea sancțiunii.

Despre măsurile întreprinse rog respectuos să fiu informat.

Cu respect,

Mihail COTOROBAI
Avocatul Poporului